

Istungidokument

B8-0095/2018

5.2.2018

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 123 lõikele 2

inimõiguste hetkeolukorra kohta Türgis
(2018/2527(RSP))

Fabio Massimo Castaldo, Ignazio Corrao
fraktsiooni EFDD nimel

**Euroopa Parlamendi resolutsioon inimõiguste hetkeolukorra kohta Türgis
(2018/2527(RSP))**

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone, eriti 24. novembri 2016. aasta resolutsiooni ELi ja Türgi suhete kohta¹ ning 27. oktoobri 2016. aasta resolutsiooni ajakirjanike olukorra kohta Türgis²,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,
 - võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 46, milles on sätestatud, et konventsiooniosalised kohustuvad järgima ja täitma Euroopa Inimõiguste Kohtu lõplikke otsuseid igas asjas, mille pooleks nad on,
 - võttes arvesse asjaolu, et kooskõlas Euroopa Liidu liikmeks saamise alaste Kopenhaageni kriteeriumidega on läbirääkimisprotsessi keskmes õigusriigi põhimõtte, sealhulgas eelkõige võimude lahususe, demokraatia, väljendus- ja meediavabaduse, inimõiguste, vähemuste õiguste, usuvabaduse, ühinemisvabaduse ja rahumeelse meelevaldamise vabaduse austamine,
 - võttes arvesse õigust sõnavabadusele, mis on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis, milles Türgi on osalisriik,
 - võttes arvesse Euroopa välisteenistuse pressiesindaja 26. oktoobri 2017. aasta avaldust menetluses olevate inimõigustega seotud juhtumite kohta Türgis,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 123 lõiget 2,
- A. arvestades, et Türgi valitsus on alates 2016. aasta juulist pikendanud erakorralist seisukorda kuus korda; arvestades, et Türgi põhiseaduse kohaselt võib erakorralise seisukorra kuulutada välja kõige rohkem kuueks kuuks;
- B. arvestades, et erakorralise seisukorra jätkamisega on *de facto* loodud presidentaalne süsteem ja juurutatud president Erdogani ainuvalitsus; arvestades, et opositsiooni sõnul on valitseval Õiguse ja Arengu Parteil (AKP) kavas säilitada erakorraline seisukord 2019. aasta novembrini, mil peaksid toimuma presidendivalimised;
- C. arvestades, et pärast riigipöördekatset on inimõiguste olukord aina halvenenud, mis on tingitud peamiselt niisuguse kolme inimrühma survestamisest, kohtulikust ahistamisest, vahistamisest ja tagakiusamisest, kuhu kuuluvad Güleni liikumisega seotuses kahtlustatavad isikud, valitud ametnikud ja kurdide liikumiste toetajad ning kodanikuühiskonna organisatsioonide eestkõnelejad ja aktivistid, kes kritiseerivad praegust valitsust;

¹ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2016)0450.

² Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2016)0423.

- D. arvestades, et puutumata ei ole jäänud keegi, kuna Erdogani puhastustöö, mis seisneb politseipoolses ja kohtulikus ahistamises, meelevaldses kinnipidamises, reiseeldudes ja paljudes muudes piiravates meetmetes, on jätkuvalt suunatud paljude inimeste vastu, kelle hulka kuuluvad ka ametnikud, akadeemikud, tavakodanikud, ajakirjanikud, juristid, kirjanikud, kunstnikud jne; arvestades, et ka kohtunikke ja prokuröre endid on süüdistatud ja kinni peetud, mis kujutab endast õigusriigi põhimõtte jätkuvat õõnestamist;
- E. arvestades, et pärast rohkem kui 16 kuud kestnud erakorralist seisukorda on repressioonide arvnäitajad hämmastama panevad; arvestades, et opositsiooni sõnul küündib avalikust teenistusest tagandatud isikute arv 125 000ni ning vahistatud on 50 500 isikut ja kohtumenetlus on algatatud 169 000 isiku suhtes;
- F. arvestades, et Euroopa Inimõiguste Kohtu avaldatud 2017. aasta aruande kohaselt on Türgi rikkunud inimõigusi 2988 juhul ning kuulub Euroopas kõige suurema inimõiguste rikkumiste arvuga riikide hulka;
- G. arvestades, et vaba meedia tegutsemisruum on Türgis pidevalt kahanenud ja Türgist on saanud üks ajakirjanike tegevuse jaoks kõige halvemate tingimustega riik; arvestades, et pärast riigipööret on keelustatud kuue uudisteagentuuri, 50 ajalehe, 18 telekanali, 29 kirjastuse, 20 ajakirja, 22 raadiojaama ja 1520 ühenduse tegevus; arvestades, et vahistatud on 145 ajakirjanikku ja 2500 ajakirjanikku on jäänud töötuks meediakanalite sulgemise tõttu;
- H. arvestades, et ajutisel komisjonil, mis loodi erakorralise seisukorra raames tehtud otsuste läbivaatamiseks, puudub sõltumatus, kuna selle liikmed on määratud ametisse samade ametiasutuste poolt, kes vastutavad vallandamiste ja sulgemiste heakskiitmise eest, ning lisaks ei ole see seni suutnud saavutada mingeid käegakatsutavaid tulemusi;
- I. arvestades, et õigusriigi põhimõte selles riigis ei toimi; arvestades, et neli eraldiseisvat esimese astme kriminaalkohut on valitsuse poliitilise surve all keeldunud täitmast Türgi konstitutsioonikohtu määrust, milles nähti ette Mehmet Altani ja Sahin Alpay vabastamine pärast seda, kui konstitutsioonikohus oli otsustanud, et kõnealuste ajakirjanike õigusi on rikutud; arvestades, et juhtum, mille puhul madalama astme kohus lükkab ümber konstitutsioonikohtu otsuse, on õiguslikult vastuoluline, ning arvestades, et õigusekspertid on ühel meelel selles osas, et kõnealune samm seab kogu Türgi kohtusüsteemi tõsise kahtluse alla;
- J. arvestades, et Türgi poliitiline opositsioon peab taluma ägedat represseerimist ja valitud ametnikud seisavad silmitsi üha suuremate raskustega; arvestades, et paljud valitud linnapead on ametist tagandatud ja asendatud siseministri määratud isikutega ning ametnikke ja parlamendiliikmeid on kohtulikult ahistatud ja vahistatud ning neile on määratud pikaajalisi karistusi; arvestades, et opositsioonis olevat Demokraatlikku Rahvaparteid (HDP) on pidevalt represseeritud, mis väljendub selle kaasesimeeste Figen Yüksekdaği ja Selahattin Demirtaşı, üheksa seadusandja, 80 linnapea ja tuhandete liikmete vangistamises;
- K. arvestades, et HDP pressiesindaja Osman Baydemiri sõnul vahistati pärast ebaõnnestunud riigipööret umbes 10 000 HDP toetajat, k.a parteiga seotud linnapead ja linnaametnikud;

- L. arvestades, et Sahharovi auhinna laureaadilt Leyla Zanal, kes oli esimene kurdi rahvusest Türgi parlamendi naisliige, võeti parlamendiliikme staatus ära parlamendis toimunud hääletusel seetõttu, et ta ei andnud põhiseaduse artikli 81 kohaselt oma parlamendiliikme ametivannet ja puudus pärast tema parlamendiliikmeks valimist, mis toimus 2015. aasta novembris, 212 istungilt; arvestades, et tema ametist tagandamise põhjused näivad olevat õigustamatud ja hääletus näib olevat ülimalt politiseeritud;
- M. arvestades, et inimõigusjurist ja organisatsiooni Amnesty Turkey esimees Taner Kılıç on olnud eelvangistuses alates 2017. aasta juunist, teda süüdistatakse „relvastatud terroriorganisatsiooni liikmeks olemises“ ja süüdimõistmise korral ootab teda 15aastane vanglakaristus; arvestades, et mõni tund pärast seda, kui Istanbuli menetlev kohus langetas otsuse, et Kılıç vabastatakse eelvangistusest tingimisi, kaebas prokurör selle otsuse edasi ja üks teine kohus rahuldab edasikaebuse ning Kılıç vangistati uuesti teda süüstavate tõendite puudumisest hoolimata;
- N. arvestades, et 25. detsembril 2017. aastal toimunud kuulamisel otsustas üks Türgi kohtunik, et ajalehe *Cumhuriyet* neli ajakirjanikku ja kõrgema astme töötajad, kellest osad olid kinnipidamisel juba 14 kuud, jäävad vangistusse kuni järgmise, 9. märtsil 2018. aastal toimuva kuulamiseni; arvestades, et kõnealust kohtumenetlust iseloomustavad menetluskorra rikkumised ja kaitseõiguse ignoreerimine;
- O. arvestades, et süüdistuse on saanud või kinni on peetud ka mitu ELi kodanikku, sealhulgas Deniz Yücel, kes on vanglas veetnud peaaegu aasta, ilma et talle oleks seni süüdistust esitatud, ja reporter Ayla Albayrak, kes mõisteti süüdi Türgis „terroristliku propaganda“ tegemise eest ja kellele määrati tagaselja rohkem kui kahe aasta pikkune vanglakaristus;
- P. arvestades, et kaks akadeemikut, nimelt Nuriye Gülmen ja Semih Özakça, alustasid näljastreiki, et mõista hukka ametnike meelevaldne massiline ametist tagandamine, kuid pärast 320 päeva pidid nad selle pöördumatute tervisekahjustuste tõttu peatama; arvestades, et ka nende advokaatidele on esitatud süüdistus ja nad on kinni peetud;
- Q. arvestades, et Osman Kavala, kes on rahvusvahelise rahu ja leppimise algatuse (International Peace and Reconciliation Initiative) asutaja ning Türgi kunsti- ja kultuurivaldkonna üks silmapaistvamaid ja austatumaid isikuid, vahistati 2017. aasta oktoobris ning teda süüdistati „põhiseadusliku korra likvideerimise katses“, kuigi kohtule ei esitatud ühtegi tõendit;
- R. arvestades, et Türgi valitsus võitleb kõigi vastu, kes avaldavad vastuseisu või kriitikat Türgi sõjalise kampaania suhtes, mille eesmärk on hõivata Loode-Süürias asuv kurdide kontrolli all olev Afrini piirkond; arvestades, et kogu riigis on rohkem kui 300 inimest vahistatud Afrini pealetungi kritiseerimise eest ja neile on esitatud süüdistus „terroristliku propaganda“ levitamises ning nende hulgas on kirjanikke, ajakirjanikke, üliõpilasi, kohalikke liidreid ja HDPsse kuuluvaid parlamendiliikmeid; arvestades, et Afrini uudiseid edastavad veebisaidid on blokeeritud;
- S. arvestades, et Türgi politsei pidas 30. jaanuaril 2018. aastal kinni Türgi Arstide Liidu (TTB) kesknõukogu üksteist liiget ning korraldas läbiotsimised nende kodudes ja töökohtades väite põhjal, et liit „teeb terroriorganisatsiooni jaoks propagandat“ ning „õhutab inimesi vihale ja vaenulikkusele“; arvestades, et TTB on nõudnud Türgi

sõjaväe operatsiooni „Olive Branch“ lõpetamist Afrinis;

1. väljendab sügavat muret põhivabaduste ja õigusriigi põhimõtte olukorra jätkuva halvenemise pärast Türgis; kritiseerib valitsuse otsust pikendada erakorralist seisukorda, mida on kasutatud ettekäändena eriarvamuste kummutamiseks ja oponentide, sealhulgas poliitikute, ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate ja inimõiguslaste mahasurumiseks ning selleks, et hiilida korduvalt kõrvale parlamentaarsest järelevalvest ja konstitutsioonikohtu kontrollist otsuste vastuvõtmisega dekreetide abil; kutsub valitsust üles erakorralist seisukorda mitte enam pikendama;
2. palub, et Türgi ametivõimud tagaksid igal juhul inimõiguste ja põhivabaduste austamise vastavalt rahvusvahelistele inimõiguste normidele ja rahvusvahelistele dokumentidele, mille Türgi on ratifitseerinud;
3. mõistab hukka meelevaldse kinnipidamise ning kohtuliku ja haldusliku ahistamise kasutamise tuhandete inimõiguste kaitsjate, sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonide liikmete, akadeemikute, ajakirjanike ja kõikide valitsusvastaste isikute tagakiusamiseks;
4. kutsub Türgi valitsust üles austama süütuse presumptsiooni põhimõtet, ja rõhutab, et eelvangistuse kasutamine peab olema kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga; palub Türgi ametivõimudel põhjalikult uurida väiteid vangide tõsise väärkohtlemise kohta, millest on teatanud mitu inimõiguste organisatsiooni, ning nõuab inimõiguste rikkumises süüdi oleva isikute täiel määral vastutusele võtmist ja karistamist; on sügavalt mures riigis valitsevate kinnipidamistingimuste pärast;
5. nõuab tungivalt, et Türgi valitsus vabastaks kõik ebaseaduslikult vahistatud isikud, samuti kõik need isikud, keda on hoitud eelvangistuses seaduslikust tähtajast kauem ja alusetute tõendite põhjal, ning loobuks nende esitatud süüdistustest;
6. kutsub Türgi valitsust üles võimaldama kooskõlas õigusriigi põhimõttega asjakohaseid ja tõhusaid õiguskaitsevahendeid ning kohtulikku kontrolli kõigile isikutele, kelle suhtes on kohaldatud piiravaid meetmeid; märgib, et jätkuva erakorralise seisukorra ajal ei ole vahistatud kodanikel nende kinnipidamise esimesel viie päeval õigust saada tasuta õigusabi, ning peab kahetsusväärseks rangeid piiranguid, mis takistavad kinnipeetavatel juristidega ühendust võtta;
7. kutsub Türgit valitsust üles muutma kiiremas korras erakorralise seisukorra tavade uurimiskomisjoni nii, et sellest saaks kindel, sõltumatu ja täievoliline komisjon, kes suudab pöörata igale juhtumile eraldi tähelepanu, menetleda tulemuslikult talle laekuvaid ülimalt arvukaid taotlusi ja tagada, et kohtuliku kontrolliga ei viivitata põhjendamatult;
8. palub Türgi valitsusel lõpetada kohtunike ja prokuröride survestamises, nende vallandamises või vahistamises ning nende vara konfiskeerimises seisnev kohtusüsteemi tegevusse sekkumine ning taastada kõik õiguslikud tagatised, mille eesmärk on tagada kohtusüsteemi sõltumatuse täielik austamine, ning neid rakendada;
9. mõistab hukka hiljutise otsuse võtta Leyla Zanal ära parlamendiliikme staatus; mõistab ühtlasi hukka varasemad otsused teha seda sama viie HDPsse kuuluva parlamendiliikme

puhul; kordab oma solidaarsust Türgi parlamendi liikmetega, kes on seaduslikult valitud, kuid kellele on osaks saanud kinnipidamine ja hirmutamise; kutsub Türgi valitsust üles austama nende parlamendiliikmete volitusi ja õigust nõuetekohasele kaitsesele kohtus;

10. mõistab hukka kohalikul tasandil valitud esindajate meelevaldse asendamise, mis kahjustab Türgi demokraatlikku struktuuri ja on vastuolus valijate tahtega; palub valitsusel määrata taas ametisse kõik kohalikul tasandil valitud esindajad, kellelt on võetud ametikoht, kuhu nad seaduslikult valiti;
11. mõistab teravalt hukka tõsise tagasimineku väljendusvabaduse valdkonnas ning väljendusvabaduse ja meediavabaduse tõsised rikkumised, sealhulgas meediasaitide ja sotsiaalmeedia ebaproportsionaalse keelustamise, meediakanalite sulgemise ja ajakirjanike vahistamise; tuletab meelde, et vaba ja pluralistlik ajakirjandus, sealhulgas vaba ja avatud internet, on mis tahes demokraatia oluline osa, ning kutsub Türgi valitsust üles seda austama;
12. mõistab hukka Ankara kubernerite kantselei 19. novembri 2017. aasta avalduse, mis käsitleb otsust keelustada määramata ajaks kõik LGBTI-organisatsioonide korraldatavad üritused; on mures asjaolu pärast, et see on järg kolmele järjekorrale, st Istanbuli geiparaadi ja mujal riigis korraldada tahetud kahe geiparaadi keelustamisele; peab kahetsusväärseks, et pärast kõnealust avaldust on ka muud piirkonnad LGBTI-üritused keelustanud; rõhutab, et sellega on rängalt rikutud õigust väljendusvabadusele ja kogunemisvabadusele, mis on tagatud Türgi põhiseaduse artiklites 26, 33 ja 34 ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklites 19 ja 21; palub Türgi ametivõimudel kõnealune keeld viivitamata tühistada ning taastada õigus väljendus- ja kogunemisvabadusele;
13. palub, et ELi delegatsioon Ankaras asuks koos liikmesriikide saatkondadega juhtima koordineeritud toetuse ja vajaduse korral üldsuse toe pakkumist inimõiguste kaitsjatele, tehes seda eelkõige kohtumenetluste jälgimise ja vaatlemise, vanglakülastusteks lubade taotlemise ja Türgi kõikide tasandite ametivõimudele suunatud avalduste tegemisega;
14. on veendunud, et Türgi inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna esindajate (ajakirjanikud, akadeemikud, kunstnikud, kirjanikud jne) toetamine on riigi tuleviku ja ELi usaldusväärse seisukohast väga oluline; kordab komisjonile esitatud üleskutset võtta ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA) vahendite läbivaatamisel arvesse Türgi arengusuundumusi ning hinnata konkreetseid võimalusi, kuidas saaks Türgi kodanikuühiskonnale pakutavat toetust suurendada; rõhutab, et rahalisi vahendeid ei tohiks suunata projektidesse, mida juhivad otseselt Türgi ministriumid, kes tegelevad õigusriigi põhimõtte lammutamisega või vastutavad selle eest, näiteks justiitsministeerium;
15. kordab, kui oluline on taastada usaldusväärne, avatud ja konstruktiivne poliitiline dialoog Türgiga, kuid usub, et sellise dialoogi õnnestumise eelduseks on inimõiguste ja põhivabaduste austamise kohustuslik parandamine; tuletab meelde, et Euroopa Parlamendi delegatsioon ELi-Türgi parlamentaarses ühiskomisjonis on jätkuvalt peamine platvorm sellise dialoogi pidamiseks, muu hulgas inimõiguste küsimustes;
16. tuletab meelde oma nõuet peatada ametlikult Türgiga peetavad ühinemisläbirääkimised,

kui valitsuse esitatud ja referendumil heaks kiidetud põhiseaduse reformid viiakse ellu muutmata kujul, kuna uus põhiseadus ei oleks kooskõlas Kopenhaageni kriteeriumidega ja annaks mõista sellest, et Türgi seadusandjate eesmärk ei ole enam Euroopa Liiduga integreeruda;

17. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Türgi valitsusele ja parlamendile.